

SLOVENSKI DELAVEC

UREDNIŠTVO IN
UPRAVA: Ljubljana,
Miklošičeva 22./II. Del.
zbornica. — Pošt. predal:
375. — Tel. št. 35-29. —
Pošt. ček. rač. št. 17.548.
— NAROČNINA: Za
nečlane 3 din mesečno.
LIST IZHAJA
V SAK PETEK

LETO IV.

LJUBLJANA, PETEK 5. JULIJA 1940.

ŠTEV. 27.

Dr. Korošec prosvetni minister

Če smo česa v Jugoslaviji potrebni, smo potrebni modrega vodstva na vrhu naše prosvete. Tu se stavijo temelji vsemu našemu narodnemu in državnemu življenju. Od zdrave pobude s tega mesta je v odločilni meri odvisno tudi pravo razmerje med narodnimi stanovi. Na tako važnem prelomu časa, kakor ga doživljamo mi, je tako vodstvo dvakrat potrebno.

Če bi naša šola vozila še za naprej po starih tirih, ne bi druge koristne spremembe v osnovah državnega in družbenega življenja rodile posebnega sadu. Vse bi ostalo le samo na površju. Bilo bi ustvarjeno samo za zunanji videz, kakor da smo nekaj novega hoteli, a da ustvariti nismo znali.

Nad dosedanjo šolo, od tiste v zadnji gorski fari pa do univerze, smo se upravičeno pritoževali. Bila ni prav nič naša. Bila ni niti delavska, niti kmečka, niti obrtniška. Bila ni zares državna in ne zares narodna. V njej je vladal neposrednemu življenju tuj duh, v njenih učilnicah je zavezala nekaka praznота. Šola je bila kakor stroj brez duše.

Tako smo tudi med našim učitelstvom vedno znova doživljali ugotovitve, da so to le neke vrste uradniki in da narodu daleko ne nudijo tega, kar bi mu lahko. Mnogi so samo učitelstvo vseh različnih šol delali zato odgovorno, niso pa pomislili, da je v šolah gotov sistem, gotov načrt dela, ki sicer učencem prinese nekoliko znanja splošnega značaja, ki pa nima duhovnih globin in zato tudi kaj večjega ustvarjati ne more.

Nedavno smo čitali pritožbe zastopnikov kmečkega stanu o nepravilni usmerjenosti naših ljudskih šol. Čitali smo nato tudi razprave v raznih pedagoških glasilih. Moramo reči, da so bile pritožbe zastopnikov kmetov zares upravičene. Njihovim pritožbam se moramo še mi pridružiti v imenu delavskega stanu.

Vzgoja po ljudskih šolah po industrijskih centrih ni niti najmanj delavska. Učenec take šole se nič ne nauči o bridkosti in o borbah delavstva. Nihče ga ne uči pravega spoštovanja ročnega dela. Šolska knjiga mu govori o vsem mogočem, le o tem najmanj, kar se tiče neposredno njega samega. Delavski stanovski ponos, pristrana povezanost s stanom, je tako v prvih početkih brez prave nege. Naša šola vzgaja tudi v delavskih centrih nekaj splošen tip, ki naj mu bo vzor življenje malomeščanov. Tako o naši šoli in o sistemu v njej lahko rečemo, da je buržujski. Niti v enem odstavku ne naletite na obsodbo krivičnega kapitalističnega gospodarstva. Marsikatero pomanjkanje rahločutnosti za pravico na strani podjetnikov ima tu svoje globoke korenine.

V resnem času presnavljanja sveta in naše domovine je Previdnost na vodstvo vse naše prosvete postavila moža, kakor si boljšega na tem prevvažnem mestu želeli ne moremo. Minister za prosveto je postal v žrtvah preizkušeni voditelj slovenskega naroda g. dr. Anton Korošec. Mi vemo, da ta mož dobro razume čas, v katerega prehajamo in da bo storil vse, da šola resnično vrne domovini in njenim narodom. Mislimo, da ob prehodu iz kapitalističnega v nov družabni sestav ta izbira ni bila zgolj slučajnost. Želimo samo, da bi naš narodni voditelj na tem za bodočnost važnem mestu ostal tako dolgo, dokler šole ne prepoji s svojim duhom. V njej je treba izvesti kulturni in moralni prepoved našega naroda. Je to težka naloga, ki ne sme dopuščati neodločnosti, omahovanja in blodenja. »Vse mora biti jasno, precizno, odločno. Prosvetni in kulturni ukrepi morajo biti smeli in energični.« Dr. Anton Korošec se tega živo zaveda. Sam je to izpovedal ob prevzemu prosvetnega ministrstva zastopnikom tiska. Ni to majhna naloga in zato zahteva velikega moža. Našla ga je v osebi našega narodnega voditelja.

Bližamo se novim časom

Izjava ministrskega predsednika g. Dragiša Cvetkovića na plenarni seji »Jugorasa« je razločno napovedala Jugoslaviji novo dobo. Tej izjavi so sledile še druge na sestanku v Vukovi gorici zopet s strani predsednika vlade, pa tudi s strani finančnega ministra dr. Šuteja in kasneje s strani Hrvatov dr. Mačka. Te izjave napovedujejo nov državni sistem, še bolj pravilno nov družabni red.

Iz vseh izjav zveni jasna težnja, ustvariti na podlagi mnogoterih izkušenj doma in v tujini nov gospodarski sistem, ki naj delavne stanove uspešneje zavaruje pred izkoriščanjem in zlorabo kapitala.

Ob priliki sprejema italijanskih novinarjev v Beogradu je predsednik vlade naznačil nekaj podrobnosti o predstojećih reformah, ki naj se v bližnji bodočnosti izvršijo. Po teh izjavah bodo delavski stanovi organizirani v skupni sindikalni zvezi. V tej zvezi bo vse delavstvo od poljedelcev in težakov do specialistov pa tudi uradnikov. V istih sindikatih bodo vključeni tudi delodajalci in bodo morali izvajati tako vse zakonske predpise in določbe na gospodarskih področjih. Vez med delavstvom in med delodajalci naj bi tvorila posebna delavska sodišča. Ta bodo razsojala na osnovi zakonov in pravilnikov, ki bodo tvorila juristično podlagu sindikatu. Stavka kakor tudi izprte delavstva bo po novih zasnovan

prepovedano. Te vesti, ki jih je prinesel tržaški »Piccolo«, napovedujejo popolen prelom z dosedanjo delavsko organizacijsko in delavsko socialno politiko.

Pri nas je že zdavnaj dozorevalo spoznanje, da se je dosedanja ureditev družbe preživela. Vsi smo vedeli, da je kapitalistični gospodarski red obsojen na smrt. Na delavske sloje nagromadene krivice zahtevajo z njim čim popolnejšega obračuna. S tem v zvezi je tudi splošni prepud liberalizma. Umreti morajo zato tiste oblike javnega življenja, ki jih je liberalizem ustvaril. Od splošne anarhije se družba vrača nazaj k upoštevanju avtoritete in odgovornosti.

V svojem pokretu je Zveza združenih delavcev radi svoje notranje navezanosti na resnično krščansko pojmovanje življenja stala v znamenju doslednjega borca proti kapitalistični družbi. V brk smo povedali našim nasprotnikom, ki so to borbo smatrali za svoj monopol, da je vsa njihova borba le zlagan videz. V globinah se njihovim nazori niti malo ne razločujejo od nazorov kapitalistov. Za lepimi gesli so skrivali le svoje osebne in skupinske sebičnostne interese. S kapitalizmom so rušili vero v poštenje in pravičnost, za demokracijo so skrivali svoje razdiralne nagone, za razredno borbo svojo oblastiteljno nasilnost. Vedeli smo, da vsi skupaj vodijo v pro-

past in da se je zato enim in drugim treba z vso silo v bran postaviti.

Izredni dogodki zunaj v svetu so se v posebno žarki luči pokazali, kako prav smo imeli. Svet se je ob tej luči hitreje zavedel žalostnega položaja in nujno zaokrenil v drugo smer. Tudi v našo državo so polomi od drugod vrgli svojo dolgo senco. Nehote smo se zavedli, da smo tik pred polomom v družabnem oziru tudi mi sami, če ne storimo vsi svoje dolžnosti.

Verjetno je zato, da bo v kratkem odklenkalo liberalnemu gospodarstvu v naši domovini. Morali bomo začeti uvajati našim gospodarskim in narodnim prilikam odgovarjajočo stanovsko družbo, s hitrimi in odločnimi ukrepi bo treba mrtvemu kapitalu iztrgati iz rok njegovo vsemogočno oblast in jo postaviti v službo državne in narodnih skupnosti. Stotisoči delavnega ljudstva morajo za svoje delo imeti zagotovilo dostojnega življenja. Njegove pravice so prav tako nedotakljive kakor pravice kogarkoli drugega. Krivice, izvršene nad delavnimi stanovi in njihovimi poedinci morajo biti onemogočene in kaznovane. Če bodo nosilci državnega življenja ob takem spoznanju opomin iz tujine prav razumeli in v prizadevanju za nov red med nami iskreno delali za urejeno družbo, potem se brezdvomno bližamo lepšim, na vsak način pa novim časom. Upamo, da smemo verovati v iskrenost prizadevanj in lepše čase.

Dr. Ciril Žebot:

Družinske doklade v delavski mezdni politiki

Vprašanje družinskih doklad k mezdam je vprašanje enega načina rešitve širšega vprašanja družinske mezde.

Družinska mezda pomeni tako mezdo, ki bo zadostna, da more z njo prejemnik mezde, družinski oče, vzdrževati svojo družino.

Čeprav gre torej za zelo praktično vprašanje, ima vendar tudi to vprašanje, kakor vsako družbeno-gospodarsko vprašanje svoje načelno ozadje.

Družinska mezda namreč predpostavlja gotovo število družbenih danosti načelnega značaja:

1. Trajno zakonsko zvezo.
2. Iz te zveze izviraajočo družinsko skupnost.
3. Iz te skupnosti sledečo družinsko vzrejo in vzgojo otrok. Te slednje pa si ne moremo dobro predstavljati brez matere, ki ostaja v družini, brez družinskega stanovanja itd.

Ako omenjenih treh predpostavk ne bi bilo, oz. bi ustavni red teh treh predpostavk omikanega družbenega življenja ne priznaval, — potem bi bilo vprašanje družinskih mezd brezpredmetno, kakor na primer v sovjetski državi, ako bi hotela biti dosledna komunističnemu nauku.

Ker so nerazveznost zakona, družinska skupnost ter družinska vzgoja in vzreja otrok bistveni sadovi krščanske družbene omike, se ne bomo čudili, da je vprav Cerkev iz naslova svojega učiteljstva v družbenih stvarih, v kolikor so te v zvezi z npravnim redom, kot prva postavila zahtevo po družinski mezd.

V tej svoji zahtevi je socialni nauk Cerkev trčil na dve glavni oviri, ki sta sta bili načelni in praktični obenem:

a) na socialni in gospodarski liberalizem, ki je vzel za izhodišče in merilo vsega družbenega življenja, vseh npravnih vezi sproščenege poedince;

b) na marksizem, ki je zanikal osebnostno in družinsko svojstvo človekove narave in postavil ideal komunistične družbe brez osebne svobode in brez vmesnih družinskih celic.

Gospodarski liberalizem je tudi človeško delo postavil na stopnjo blaga, ki do-

bi enako kot stvarne dobrine svojo ceno (mezdo) na trgu. Mezda bo pač taka, kakor bo sledila iz vsakokratnega stanja delovne ponudbe in delovnega povpraševanja. Vsi etični in socialno-politični vidiki so s trga izločeni. Na prvi pogled je jasno, da v takem sistemu ni prostora za družinsko mezdo.

Marksizem pa je izhajal iz načela, da je delo edini vir vrednosti, da je delovna obveznost enaka za moške in ženske, otroci pa bodo na skrbi države. Vsak človek bo plačan po vrsti svojega dela brez ozira na njegovo družinsko stanje. Dosledni marksizem je ta svoj nauk utemeljeval pač z zanikanjem trajnosti zakonske vezi, z odpravo družinske skupnosti in z vzrejo otrok v državnih vzrejalnicah.

Te uvodne načelne pripombe moremo zaključiti z ugotovitvijo, da je v kljub liberalizmu in marksizmu ves kulturni svet ohranil omenjene tri predpostavke, ki utemeljujejo zahtevo po družinski mezdah; trajnost zakonske vezi, družinsko skupnost in družinsko vzrejo ter vzgojo otrok. Načelo družinskih mezd je danes v eni ali drugi obliki splošno priznано.

*

Ako sedaj preidemo k praktični strani vprašanja, moremo ugotoviti razveseljivo dejstvo da imamo že kar celo vrsto konkretnih primerov, kako je v praksi rešeno vprašanje družinskih mezd.

Iz številnih praktičnih primerov moremo izluščiti, da izhaja praktično reševanje tega vprašanja iz treh različnih vidikov:

1. Iz vidika splošne mezdne (menjalne) pravičnosti: t. j., da naj že sama delovna mezda kot taka omogoča ne le dostojno osebno preživljanje, temveč tudi primerno družinsko življenje.

2. Iz socialno-skrbstvenega vidika: socialno šibkejšim slojem je treba osebno delovno mezdo po socialni poti povišati, da bo zadostovala za preživljanje družine.

3. Iz vidika demografičnega skrbstva, t. j. iz vidika populacijske politike za pospeševanje narodne rasti in razmaha.

Iz vidika splošne mezdne (menjalne) pravičnosti problema družinske mezde v

današnjem gospodarskem sistemu ni mogoče v celoti zadovoljivo rešiti. Slabše stoječa podjetja bi zaradi konkurence močnejših podjetij le težko plačevala družinske mezde.

Zaradi tega vidimo, da so države vprašanje družinske mezde rešile socialnim potom, večinoma po tehniki socialnega zavarovanja. Pri tem so nekatere države obvezale k plačevanju premij samo delodajalce, druge delodajalce in delavce, tretje pa so vključile tudi posebne državne prispevke v sklad družinskih doklad iz fiskalnih virov.

Imamo pa tudi neka primerov, ko so države pri reševanju vprašanja družinske mezde izrečno izhajale iz vidika demografične politike, iz vidika političnega pospeševanja številnosti zaroda. V tem primeru je glavno breme družinskih doklad k mezdam prevzela država sama kot poklicana skrbnica za narodni razmah. Je pa država družinskim očetom številnih družin nudila še druge ugodnosti: davčne olajšave ali oprostitve in podobno.

Ako si sedaj na kratko ogledamo konkretne inozemske primere reševanja vprašanja družinske mezde, moremo tako-le razporediti:

1. Vidik splošne mezdne (menjalne) pravičnosti je v znatni meri rešil vprašanje družinske mezde neposredno v sami delovni mezd brez posebnih družinskih doklad v gospodarsko razvitih državah evropskega zapada, kjer je socialna zakonodaja na višku, delavstvo izborna organizirano in gospodarstvo uravnovešeno.

2. Primer socialne rešitve problema po sistemu družinskih doklad za mater in nedorastle otroke s tehniko socialnega zavarovanja nudita predvsem Belgija, ki je uzakonila družinske doklade že leta 1930 in Madžarska, ki jih je uzakonila l. 1938. V obeh državah je breme zavarovalnih premij v celoti na ramenih delodajalcev. Družinskih doklad so deležni vsi zaposleni družinski očetje za vse svoje nepre-skrbljene družinske člane.

3. Italija, Španija in Čile so vprašanje družinskih doklad tako uredile, da zade-

(Nadaljev. na 2. str.!)

Družinske doklade v delavski mezni politiki

(Nadaljev. s 1. str.!)

vajo zavarovalne premije delodajalce in delojemalce, poleg tega pa v zavarovalni sklad prispeva neposredno tudi država sama. V Italiji prispeva država neposredno k vsaki posamezni dokladi sami. Doklade se plačujejo tedensko in so različne z ozirom na število družinskih članov ter delovno vrsto.

V Novi Zelandiji in Novem južnem Wales je breme družinskih doklad v celoti prevzela na svoja ramena država, kar pomeni, da se družinske doklade krijejo iz davčnih virov.

4. V Italiji in Franciji je vprašanje družinskih doklad bilo rešeno v širšem okviru zakonsko zajamčenih ugodnosti družinskim očetom iz vidika demografičnega skrbstva. Smemo reči, da je v Italiji demografski vidik prvenstveni kriterij vsega socialnega skrbstva in vse socialne politike. Francija je žal šele lanske leto dobila zaokrožen družinski zakonik, ki predvideva celo vrsto zakonito priznanih in zajamčenih ugodnosti družinam, posebno onim s številnim zarodom. Tudi ta francoski družinski zakonik je izrazil primer družinskega skrbstva iz širšega vidika demografičnega skrbstva in populacijske politike.

Poleg naštetih tipičnih primerov je vprašanje družinskih doklad k mezdnam socialno šibkejših slojev v eni ali drugi obliki urejeno tudi na Švedskem, Norveškem, Nizozemskem, v Avstraliji in Argentini.

Naj zaključimo ta kratek pregled konkretnih primerov rešitve vprašanja družinske mezdne z omembo načela, ki so ga sprejeli dne 21. dec. 1938 zastopniki ameriških držav na vseameriški konferenci v Limi:

Mezda se ne sme določati samo po produktivnosti dela, ampak je treba pri tem upoštevati tudi potrebe delojemalca in njegove družine. Zato je konferenca priporočala vladam ameriških držav, da zakonito uvedejo družinske doklade.

*

Z vrsto primerov uzakonitve družinskih doklad je veliko vprašanje družinske mezdne prešlo iz področja naučnih trenj in teoretičnih razmišljanj na torišče praktičnega reševanja. Družinska mezda, h kateri se vedno bolj bližamo, bo nadaljna stopnja v socialnem razvoju od skrajnega liberalizma k uravnovešenemu družbenemu življenju. Ta zdrav socialni razvoj bo vključil vsem trenutnim razočaranjem končno s silo svojih praktičnih stvaritev premagal vabljuje, pa seveda prazne kritične raznih socialnih skrajnosti.

Končujemo z željo, da bi vprašanje družinskih doklad kmalu tudi pri nas dobilo svojo zakonsko rešitev. Za to zahtevo govorimo pri nas vsi trije označeni vidiki za reševanje vprašanja družinskih mezd:

1. Vidik splošne mezdne (menjalne) pravičnosti, ki pri nas na splošno gotovo še ni dosežen.

2. Socialno-skrbstveni vidik, ki se pri nas tudi še ni povsem razmahnil.

3. Demografično-politični vidik, ki postaja posebno pri nas v Sloveniji zelo aktualen. Rešimo slovensko družino in po njej narod slovenskemu narodu! Ta krik naj nas predrami, dokler ne bo prepozno!

Kakor smo zaznali, slovenska Delavska zbornica vprašanje družinskih doklad resno preučuje in dela na primernem osnutku.

Za vroče poletje

izbirajte

svilene srajce

v trgovini

Jos. Senica

Domžale

*

Nad 30 različnih vzorcev!

Obisk pri bolgarskih delavcih

Dolžnost sosedov je, da se seznanijo in spoznajo. To velja v malem, enako v velikem. Za narode, — posebno še za slovanske, — ki so sosedji, je priporočljivo, da se spoznavajo, se med seboj podpirajo in na nekaterih istih osnovah grade svoje organizme. V veliki meri to velja za delavski pokret. Pozdraviti je zato potovanje članov »Jugorasa«, ki so 21. junija t. l. odpotovali za šest dni v Bolgarijo, da se seznanijo s tamkajšnjo delavsko organizacijo, socialnimi napravami in ustanovami, z narodom in pokrajini. To potovanje, ki se ga je udeležilo 22 članov iz cele države je vodil tov. Ljubomir Mitić, podpredsednik »Jugorasa« in tajnik belgrajske Delavske zbornice, Zarija Popović, glavni tajnik »Jugorasa« in tov. Božo Anastasijević, osebni tajnik predsednika »Jugorasa« in predsednika kr. vlade. Od Slovencev sta se udeležila Preželj Francè in tov. Kozamer-nik, predsednik Delavske zbornice.

Odhod

Ob pol 12 ponoči smo se dne 20. 6. 1940. iz belgrajske postaje odpeljali. Na postajo so nas spremili številni člani »Jugorasa« iz Belgrada, ki so nam želeli srečno pot in prijetno bivanje v bratski Bolgariji. Na niško postajo smo prišli v jutranji zori, kjer nas je pozdravil odbor tamkajšnje podružnice »Jugorasa«. Pridružila sta se nam dva delavca iz niške tobačne tovarne. Na meji v Caribrodu so bile običajne obmejne formalnosti končane zelo hitro, tako, da smo dospeli v prvo obmejno bolgarsko postajo Dragoman že ob pol 9 dopoldne. Takoj smo ugotovili na železniški javni uri, da moramo kazalce na naših urah pomakniti za 1 uro naprej, kajti v Bolgariji so eno uro pred nami. Na postaji so nas že pričakovali zastopniki Bolgarske delavske zveze, katere gosti smo bili ves čas našega bivanja v Bolgariji. Po medsebojni seznanitvi in rokovanju nam je bil v kolodvorski restavraciji prirejen zajtrk. Pri tej priliki nam je izrekel dobrodoščilo g. Denčo Stefanov, v imenu naše delegacije pa mu je odzdravil tov. Mitić.

Sofija

Na postajo Sofija smo prišli točno ob 10.40 dopoldne, kjer nas je pričakovalo preko 500 delavcev z godbo in narodnimi nošami ter bolgarskimi in jugoslovanskimi zastavami. V imenu Bolgarske delavske zveze (Bolgarski robotniški sojuz) so bili navzoči gg. Kosta Argilov, podpredsednik organizacije, dalje glavni tajnik Ivan Dimitrov, Andrej Stojanov, načelnik delavskih prosvetnih sekcij, Kovačev z vsemi tajniki strokovnih zvez. Pozdravil nas je g. Argilov, za sprejem se je zahvalil tov. Mitić. Nato se je razvil lep sprevod po mestu do hotela »Bue-lard«, kjer smo bili nastanjeni. Opol-dne nam je bilo prirejeno kosilo v edinstvenem hotelu na Balkanu, imenovanem »Bulgarija«, in sicer v kmečki sobi, ki izredno lepo podaja razne motive iz kmečkega življenja. Ta soba je bila močno podobna kakšni slovenski kmečki sobi z Gorenjske. Po kosilu, ki je bilo postno, kajti tudi v Bolgariji imajo ob sredah in petkih brezmesne dneve, je imel krasen nagovor tajnik BDZ g. Dimitrov, odgovoril je v imenu naše delegacije tov. Raka Milutovac.

Popoldne smo si ogledali mesto in razne socialne naprave, cerkve in spomenike ter kraljevi dvorec in ogromno delavsko bolnico. Ta delavska bolnica je opremljena najmodernejše in je veljala 80 milijonov levov, t. j. okoli 40 milijonov dinarjev. Vse naprave so nemškega izdelka. Bolnica je namenjena izključno za delavce in ima preko 400 postelj. Zdravijo se vse bolezni,

posebno dobro je preskrbljeno za zdravljenje jetičnih bolnikov.

Sofija je najlepše in glavno mesto. ima preko 360.000 prebivalcev. Znamenite so cerkve. V ogromni cerkvi sv. Aleksandra Nevskega so ogromne in čudovito lepe freske, ki predstavljajo Jezusovo življenje. Znameniti sta tudi cerkvi sv. Sofije (stara preko 1000 let) in cerkev sv. Nedelje, ki so jo leta 1931 komunisti s peklenskimi stroji vrgli v zrak (danes je zopet pozidana). Mesto je snažno, ulice široke. Ljudje so prijazni. Posebno zelo cenijo Slovence. Jezik ima silno veliko sličnih besed z našim slovenskim jezikom. Pisava je cirilica, taka kot je ruska, torej nekoliko drugačna kot srbska. Življenje je zelo poceni, edino tekstilni predmeti so nekoliko dražji, toda za našo valuto niti ne.

Njihova delavska organizacija

V Bolgariji je dovoljena samo ena delavska organizacija. Ni obvezna. Toda vsi delavci v državi morajo za to organizacijo plačevati članske prispevke, ki znašajo 1 in pol dnevnice na leto. Ta članarina se plača takoj v začetku zaposlitve v tedenskih obrokih. Plača se v posebnih znamkah, ki se nalepijo v knjižico, ki jih izdaja »Splošno delavsko zavarovalno društvo« (kakor pri nas OUZD). Vplačila kontrolira Narodna banka, ki organizaciji v posameznih obdobjih prenakazuje vplačane prispevke. Celoletni proračun organizacije znaša na leto približno 15 milijonov levov (7 in pol milj. Din). Organizacija je dvotirna in je razdeljena po strokah in po administrativ-

Metle bi bilo treba

Od naše podružnice smo prejeli poročilo:

»Tovarna je zaposlila pri nas 102 novih delavcev. Zaposlila je 9 članov ZZD, 31 belih in 62 rdečih socialistov.«

Gradbeni delavec odhaja na orožne vaje. Doma pušča staro, delanezmožno mater brez sredstev. Za največjo silo bi ji rad izročil znesek, ki mu ga po zakonu mora dati gradbeni podjetnik. Ta na zunaj vedno nosi kakor ščit vidno katoliško firmo, a dolžnega zneska noče dati. Dal ga bo, pravi, kadar se vojak vrne na delo. Kdaj bo to? Jutri, čez mesec, čez dva, morda nikoli! Ne tako, katoliški podjetnik! Katoliško ime zahteva katoliško prakso ali pa metlo.

Volitve obratnih zaupnikov so se vršile v januarju in februarju. V istem času so morale biti vložene s strani delavcev prošnje za podaljšanje mandatov lansko leto izvoljenih obratnih zaupnikov za tekoče leto. Sedaj je mesec julij, obratni zaupniki pa še vedno nimajo rešenih prošenj in izdanih legitimacij. Morda jih prejmejo tudi letos šele meseca novembra ali celo decembra kakor lani. Ves material leži na inspekciji dela in čaka rešitve. To je praksa, ki ne dela časti.

Gradbeno delavstvo podjetja Bricelj na Kodeljevem hoče izvesti volitve po skrajšanem volilnem postopku. Do tega ima pravico po skupni kolektivni pogodbi. Podjetje se brani na vlogo dati svoj podpis.

Organizacija je mnenja, da se volitve po skrajšanem volilnem postopku morejo vršiti na osnovi kol. pogodbe tudi brez posebnega pristanka podjetnika. Organizacija vpraša za uradno stališče inspekcije dela. Tam so nekateri gospodje na popotovanju, a drugi ničesar ne vedo. Organizacija ne prejme zahtevanega pojasnila.

Dolgo je naša podružnica prosila inspekcijo dela za uradno ugotovitev nezakonitih razmer v podjetju. Končno je zastopnik prišel, toda od prizadetih delavk je zasljal samo eno zaupnico. Vse ostalo se je pomenil s podjetnikom in njegovimi močmi. Organizacija podružnice se je doslej pritoževala samo proti podjetju. Imeli smo le eno pritožbo, sedaj imamo pa dve.

Svojci vpoklicancev se pritožujejo, da ne dobijo podpor od države. Z vseh strani slišimo take glasove. Ljudje ne morejo izbegniti vtisu skrajnega nereda. Vsak nered pa je najbolj učinkovito sredstvo za boljševiško propagando. Tudi ta!

Zveza združenih delavcev je v tej zadevi že ponovno intervenirala. V imenu prizav-

nih edinicah. Na čelu organizacije stoji Centralni komitet (osrednja uprava), ki pa je voljena. Vsi tajniki so imenovani od ministra. V Bolgariji je trenutno zaposlenih približno 360.000 delavcev, obrtnih in industrijskih. Organiziranih je 180.000. Strokovne akcije more voditi samo organizacija, poleg tega pa imajo organizirani člani posebne pravice na razne fondе, dočim neorganizirani nimajo teh pravic, čeprav vplačujejo prispevke za organizacijo. Delavskih zbornic v Bolgariji ne poznajo. Organizacija in vsa socialna politika je podrejena trgovskemu ministrstvu, ki ima poseben oddelek »Direkcijo za delo«, ta pa posebne inspekcije za obrtno, za industrijsko delavstvo, itd. Organizacija izdaja izredno lep in velik list »Trud« (delo).

Minimalne mezde imajo tudi v Bolgariji določene. Za pomožnega delavca znaša mezda — različno po strokah — povprečno okrog 50 do 60 levov na dan. Kvalificirani delavci zaslužijo do 120 in do 160 levov na dan. Socialno zavarovanje je tako kot pri nas. Izdelujejo se že načrti za izvedbo soc. zavarovanja za kmete in poljedelske delavce.

Po Sofiji sem videl v izložbah Stalinove slike in v trafikah sovjetske liste in revije. Zanimalo me je radi tega marsikaj. Povedati smem le toliko, da so bili odgovori od strani delavstva in od strani odgovornih činiteljev vsekar pozitivni v našem smislu. Izgleda, da so Bolgari zelo praktični ljudje in inteligentni (vpliv bizantinske kulture) ter so zelo narodno zavedni. V njihovem listu »Trud« je praznik 1. maj združen z Veliko nočjo. (Dalje prih.)

detega delavstva zahtevamo, da se tozadevna zakonska določila izvajajo z vso doslednostjo. Družina vpoklicancev za časa njihovega službovanja ne morejo živeti samo od paragrafov na papirju, pod zemljo pa tudi nočejo.

V izrazito delavskem revirju smo. Poročen mož s štirimi otroci prosi za stanovanje. Lastnik hiše je denarni zavod v rokah katoliških ljudi. V hiši stanujejo tri gospodične, od katerih je ena sodnijsko ločena, ena je sokolica, ena neopredeljena. Ko so zvedele za prošnjo družinskega očeta, so poslale protestno pismo in zapretilo, da bodo zapustile stanovanje, ako se vseli vanjo mož s tako številno družino. Gospodične so s svojim ultimatom uspele, marksisti pa s prstom kažejo na ta slučaj — čisto po pravici.

Iz uprave lista

Današnje številko, prvo v drugi polovici letošnjega leta, pošiljamo na nekatere nove naslove. Prejemnike prosimo, naj lista ne vračajo. Din 18.— naročnine za pol leta bo tudi v teh težkih časih pač vsak prejemnik zmogel. Z listom prejema stalnega svetovalca v delavskih vprašanjih, obenem pa stori zelo koristno delo, ker z naročnino podpre naš katoliško delavski pokret. Prilagamo zato novim prejemnikom lista položnico in prosimo, da nam po njih kmalu nakažejo naročnino vsaj do konca tega leta.

Državne podpore vojaškim vpoklicancem

Radi velikega števila pritožb svojcev vojnih obveznikov, da ne dobe izplačane podpore, ki jim pripada po Uredbi o podpiranju družin vojnih vpoklicancev, ter se nahajajo vsled tega v veliki bedi, je naša organizacija začetkom preteklega meseca zavzela odločne korake na merodajnih mestih.

Tako smo zvedeli, da se je izplačevanje podpor zavlačevalo samo zaradi tega, ker so bile dotacije finančnega ministrstva v zaostanku, ministrstvo za socialno politiko pa more nakazati pokritje za izplačilo podpor samo v mejah dotacij finančnega ministrstva.

Na energično intervencijo centrale ZZD je ministrstvo te dni nakazalo večji znesek in je medtem bilo tudi že izdano potrebno kritje. Tako bodo po zaslugi ZZD družine vojaških obveznikov prejele podpore, ki jim po Uredbi pripadajo.

Naša borba - naša rast

Celje

Mestni svet je sprejel Delovni red za delavce pri mestnih podjetjih. Ko bomo prejeli besedilo tega Delovnega reda, se bomo o njem šele mogli izjaviti.

ZZD je sicer predložila kolektivno pogodbo, pa v kolikor so ti predlogi upoštevani v Delovnem redu, smo zato hvaležni g. županu in ostalim mestnim svetnikom, ki so kaj pripomogli k uveljavljenju naših predlogov, kolikor pa niso predlogi tu uveljavljeni, se bomo borili za nje do uveljavljenja.

Pri celi stvari pa ne moremo mimo, da ne bi omenili smešnega zadržanja naših marksistov, ki so Delovni red napadli prej, preden jim je bilo znano njegovo besedilo. Nič jih ni motilo, da je v mestnem svetu njihov sodrug glasoval soglasno za isti Delovni red, ki so ga zunaj napadali.

Eni izmed njih so se hvalili, da je to njihova zasluga ter da je to njihov star predlog, »Politika« pa je klicala dopisnika Delavske zbornice na odgovor, kakor da bi on sedel v mestnem svetu, ko se je sprejemal Delovni red.

Pa se je »Del. politika« obregnila ob knjižničarko, kakor da bi morala imeti dovoljenje sodrugov, kdaj bo smela odpreti okno v knjižnici Delavske zbornice. Poleg tega pa želi vedeti še več.

Pravi, da ji ni vseeno, kako se gospodari z delavskim denarjem.

Tudi mi smo tega mnenja. Zato pa naj pojasni »Delavska politika«, kje se nahaja inventar javne kuhinje, ki je bil kupljen tudi za delavski denar, pa kje se nahaja radio aparat za 15.000 din, ki ga niso menda kupili sodrugji iz svojih sredstev. Če si upate tukaj jasno odgovoriti brez kakršnega koli zavijanja, pa stavimo ne vem kaj. Kajne-sodrugji, to bi bilo pa kar izdajstvo, če bi delavci smeli vedeti, kdo sedaj poseduje inventar, kupljen za delavski denar. Pa tudi za to pride čas obračuna.

Trbovlje

Tudi mi rudarji v Trbovljah se pridružujemo zahtevam, ki so bile v obliki resolucije iznešen ena seji centralnega odbora Jugorasa v Beogradu v dneh 19. in 20. junija t. l. Predvsem želimo, da se izda uredba za zakonsko močjo, da se koncentrirajo vse delavske sile v eno strokovno organizacijo, da bomo potem združeni brez cepljenja in medsebojnega prekanjanja enotno nastopali in se borili za izboljšanje delavskega položaja. Da je ta korak potreben, se že pri nas zelo dobro vidi, n. pr. v II. rudarski skupini. Sprva so se rdeči in rumeni zedinili in sporazumno izvolili predsednika II. skupine itd. Pozneje so pa rumeni prijeli z belimi, tako da je sedaj opozicija proti rdečim močnejša; toda vodilne funkcije imajo pa le rdeči. Iz tega dejstva se jasno vidi, da je vsako pozitivno delo ovirano, če ne sploh onemogočeno. Tako pridemo po opazovanju delavskega gibanja v naši dolini, katerega vodijo socialistično komunistični ostanki strokovnih organizacij, in katerim pomagajo tudi beli, do zaključka, da je zgoraj omenjena resolucija s svojimi reformatorskimi zahtevami nujno potrebna in vredna uresnitve.

So še druge točke v zgoraj omenjeni resoluciji, ki bi bile potrebne, da se jih ponovno omeni.

Toda v prepričanju, da nas loči sila kratek čas od tega, ko bodo vse točke iz programa ZZD oz. Jugorasa, postale stvarnost, se v nadaljno razglabljanje resolucije seje plenuma Jugorasa danes ne bomo spuščali.

V soboto dne 6. VII. t. l. ob šesti (6) uri popoldne se vrši seja odbora ZZD, katere se naj udeležijo rajonski blagajniki in delegati Bratovske skladnice.

Jarše

Vsled premnogege težkega dela in napetega ozračja, ki se med delavstvom najbolj čuti, zahrepeni človek po pošteni zabavi, razvedrilu, lepoti in ljubezni. Najbolj po tem zadnjem. Saj vemo danes vsi, da je največje zlo na svetu ustvarilo sovražstvo, oziroma, ker je med ljudmi premalo ljubezni. Toda že prihaja preko razvalin starih družb, ki so do danes vladale svetu, nov duh, ki je osnovan prav na pravičnosti in ljubezni. Naša naloga postaja vsak dan večja in paziti moramo, da tej zdravi miselnosti pripravimo pot po kateri bo korakal slovenski delavec in z njim ves slovenski narod v lepšo bodočnost. Zato bratje in sestre le ven na plan, kvišku k Bogu, le vsi v naše vrste, ker le v skupnosti nam bo zagotovljena dosega mogočnega cilja.

Za razvedrilo duha in telesa skrbimo tudi v teh časih. Naša podružnica priredi 21. julija avtobusni izlet v Logarsko dolino in po možnosti peš izlet na Okrešelj

in slap Rinko. Ker se nam bodo na tem izletu odkrile premnoge lepote slovenske zemlje, ker se vozimo skozi prelaz Črnilec v Gornji grad, rezidenco naših škofov, Ljubno, Luče v Solčavo in tako smo že na cilju v Logarski, kjer gledamo mogočne grebene kamniških planin v hrbet, zato vse prav iskreno vabimo.

Voznja tja in nazaj znaša 55.— din.

Vse, ki bi radi šli z nami, prosimo, da se najkasneje do 8. julija prijavijo našim članom. Prijave sprejemajo tov. Véider Jurij, Boltežar Ivan, Kvas Mici in Hrle Ana, pri katerih dobite tudi vse potrebne informacije. Ob prijavi vsak plača 20 din. Dan in točno uro odhoda bomo javili naknadno. Pohitite s prijavi.

Ker je do dne našega izleta, reportoar Sv. Medarde že izčrpan zato upamo na lepo vreme.

Ljubljana - gradbeni

Kot je bilo prejšnjo nedeljo določeno, se vrši v nedeljo dne 7. t. m. ob pol 9. uri dopoldne v društvenih prostorih širša odborova seja. Te seje naj se udeležijo tudi vsi delavski zaupniki.

Dnevno se čita po dnevnikih ter v našem listu o spremembah, ki se bodo izvršile na polju delavskih organizacij. Pričakovati je širokopoteznih reform v socialni, politični in gospodarski zakonodaji. Strokovnjaki delajo noč in dan na tem, da s pametno zakonodajo zagotovijo delavstvu boljšo bodočnost. Ker tvori gradbeno delavstvo med jugoslovanskim delavstvom pomemben kader, je potrebno, da se za te reforme tudi mi zanimamo, kajti le te bodo postale naš kruh. Naša dolžnost je, da dnevne dogodke budno zasledujemo, da bomo v danem trenutku na svojem mestu.

Na nedeljsko sejo smo povabili zastopnika centrale tove. Breznika, kateri nam bo povedal stvari, ki bodo vsakogar zanimale. Za odbornike in delavske zaupnike je udeležba te seje dolžnost.

Vuhred

Naše delavstvo je zelo malo zavedno. Mnogi pa so strahopetci, ki si ne upajo zahtevati svojih pravic. Pravičnost zahteva in tudi potreba sama narekuje, da se delavstvo zvišajo plače, ker je nujno, da z draginjo rastejo tudi plače delavstvu, sicer je življenje nemogoče. Pa da ne bodo podjetniki mislili, da zahtevamo nekaj nemogočega. Vzemimo n. pr. les, ki je imel 36. leta sledeče cene:

Tesan les m³ 110.— do 120.— din,

rezan les m³ 180.— do 250.— din.

Tesači pa so imeli po 30.— din in žagarji 20.— do 25.— din za m³. Sedaj je pa les skoraj dvakrat dražji.

Tesan les m³ 270.— do 300.— din,

rezan les m³ 500.— do 700.— din.

Kljub temu, da se je les tako podražil in draginja tako narašča, se naše plače niso mnogo izpremenile. In če upoštevamo poleg drugega še to, da morajo naši gozdni delavci hoditi iz planine na planino kakor pač zahteva delo, z zavestjo, da dela od danes do jutri. Polovico teh delavcev ni niti zavarovanih in se v slučaju nezgode nimajo kam zateči. Tu bi morala vsem poseči oblast in prisiliti delodajalce, da svoje delavce zavarujejo. Zakon naj se v resnici izvaja in naj ne bo samo na papirju. Naši delodajalci namreč nočejo priznati nobenega zakona.

Dragi tovariši! Pozivamo Vas v našo ZZD. Če se bomo združili in skupno kakor en moč zahtevali svoje pravice — jih bomo dosegli, moramo jih. Ne vidite, kako zadovoljno se Vam smejejo Vaši delodajalci in si mislijo saj to je samo nam v dobro, če se ne organizirajo. Ne poslušajte njihovih besed in mislite vendar že enkrat s svojimi možgani.

Samo v ZZD je naša rešitev in naša zmaga. Zato tovariši pogum in vsi pod njeno okrilje, ker le v njem bomo prišli do svojih pravic.

Pa tudi Vi, dragi tovariši ne pozabite svojih obveznosti do nje. Poravnajte članarino. Kdor je na zaostanku za 3 mesece, z znamenje, da je nezavezan član in takih se bomo iznebili. Tovariši torej, kdor je zaveden bo sledil temu opominu.

Sv. Jurij ob JŽ.

»Delavska pravica« se zadnji čas razpisuje demagoško, kakor da je le JSZ edino prava matrona delavskega pokreta, pri tem pa opisuje, kako je škodljivo, ako vodijo delavski pokret taki in taki, ki so v zvezi z narodnimi voditelji.

Mi pa pravimo, da smo dobrote JSZ že poskusili v podjetju Borlak, ker smo šli na lim, »sposobnemu voditelju JSZ«, ki nam je take zmage priboril, da jih ne bo kmalu preboleli.

Da, da, JSZ hodi po stopinjah marksistov, posebno zadnji čas jih celo prekaša.

Ako ne bi JSZ nikdar poslala nikogar med nas, bi nam napravila veliko večjo uslugo, kakor jo je z vsemi svojimi delegati. Toliko za danes.

Uspeh pogajani na Jesenicah

Vedno bolj naraščajoča draginja je privedla jeseniške kovinarje do skupnega nastopa napram podjetju KID, po zahtevi uvedbe draginjskih doklad ali zvišanja plač.

Vsled silne draginje je delavstvo zašlo v položaj, ki je klical po nujni rešitvi in ureditvi tega perečega vprašanja. Kajti njih zasluži, že popreje komaj zadostni, so daleč zaostali pod povprečjem minimalnih potreb.

Socialna pravičnost in današnji čas zahtevata, da se smatra delavstvo za faktor preko katerega ni mogoče iti. Ki ima poleg dolžnosti tudi polno pravico do svojega socialno-ekonomskega položaja, ki mu v sedanjem družabnem redu pritiče.

Da se izravna ta nesocialna razlika, so vložile delavske strokovne organizacije skupno zahtevo po zvišanju plač, oziroma po uvedbi draginjskih doklad.

Po večkratnih pogajanjih je po obojestranski uvidevnosti prišlo do sporazuma, s katerim dobi delavstvo za meseca april in maj pavšalni prispevek, s 1. junijem se pa uvedejo draginjske doklade.

Sporazum se glasi:

§ 1.

Vse delavstvo, ki je vstopilo pri KID v službeno razmerje pred 1. aprilom 1940. in ki je bilo v staležu do vstetega 31. maja 1940. prejme v dodatno povišanih življenjskih izdatkih vsled narasle draginje za dobo do 31. maja enkratni draginjski prispevek v sledečih iznosih:

Mladostni delavci, vajenci, gojenci Rudarske šole po 265.—

Delavke in dninarice po 480.—

Delavci I. II. in III. redne mezdne skupine po 480.—

Delavci IV. V. in VI. redne mezd. skupine po 400.—

Delavci VII. in VIII. redne mezd. skupine po 330.—

Vrtarji in čuvaji po 400.—

Delavci gažisti po 330.—

Oženjeni delavci za zakonsko ne ločeno ženo, ki ni uslužbena pri KID dodatno po 270.—

Delavci za zakonske, adoptirane in priženjene otroke pod 14 leti starosti, če jih oni vzdržujejo, dodatno po 80.—

§ 2.

Vse delavstvo bo prejelo od 1. junija 1940. dalje za čas trajanja sedanje draginje mesečne draginjske doklade v sledečih iznosih:

Za vsako dejansko započeto redno dnino brez ozira na število opravljenih ur (gažistom se računa mesečno Din 25) po 7.—

Zastopniki TOI za ukinitvev §§ 219 in 221 obrt. zak.

Nedavno je bila v Ljubljani plenarna seja zbornice za Trgovino obrt in industrijo. Zborovalci so s posebno gorečnostjo razpravljali o potrebi spremembe določb §§ 219. in 221. obrtnega zakona. Seveda naj bi bila ta sprememba taka, da bi bili razbremenjeni delodajalci, delavci pa naj bi sami skrbeli, kako zgubljene pravice nadomestiti.

Ze marca meseca letos je konferenca vseh obrtnih zbornic v državi sprejela posebno resolucijo, v kateri zahteva ukinitve § 219. obrtnega zakona in v zvezi s tem spremembo § 45. zakona o zavarovanju delavcev tako, da nosi stroše zdravljenja in oskrbe zavarovanca tudi za krajša obolenja Okrožni urad za zavarovanje delavcev in ne delodajalec, ki mora doslej nameščencu teden dni dati polno plačo.

Delavska zbornica v Ljubljani je zaprosila Centralno tajništvo delavskih zbornic, da pri ministrstvih takoj pokrene vse potrebno, da

1. Ostanjejo dosedanje pravice iz naslova §§ 219. in 221. neokrnjene in

2., da se izda tolmačenje § 219. in 221., ki bo odstranilo vse nesporazume in trenja v slučaju drugega vpoklica na orožne vaje ter tudi v tem slučaju garantirano izplačilo pripadajoče 4 tedenske mezde.

Zborovalci plenarne seje TOI so sicer navajali različne slučaje, s katerimi so dokazovali, da s § 219. in 221. obrtnega zakona niso vsi enakomerno prizadeti in da bi se moralo tako vprašanje delavskih pravic nekako drugače urediti. Naj bi n. pr. ta bremena nase prevzela kar država. Mi pa mislimo, da je sicer potrebno, da so delodajalci sorazmerno enako obremenje-

Iz centrale

Podružnice prosimo, da nam čimprej vrnejo izpolnjene pole o delavskih dvoživkah. Kaj so dvoživke? To so delavci, ki hočejo veljati za dobre katoličane. So morda organizirani v raznih verskih, katoliških, prosvetnih in vzgojnih organizacijah, strokovno pa so v članjenih v nam nasprotnih organizacijah.

Oženjeni delavci za zakonsko neločeno ženo, ki ni uslužbena pri KID, dodatno po 170.—

Delavci za zakonske, adoptirane in priženjene otroke pod 14 letom starosti, ako žive v njihovi oskrbi, dodatno 50.—

Delavcem, ki so nastopili službo pred 1. junijem 1940. in ki izstopijo oz. bolehaljo, ali so pozvani na vršitev vojaške dolžnosti, pritiče doklada za ženo in otroke za celi započeti mesec, v katerem so dejansko še vršili delo pri podjetju.

Novovstopivšim delavcem pritiče ta doklada za celi mesec ako vstopijo v prvi polovici meseca, medtem ko se ta doklada ja dotični mesec ne izplača onim, ki vstopijo v drugi polovici meseca.

§ 3.

Izplačilo draginjske doklade v § 2. se bodo izplačevali vsakega meseca.

Izplačilo draginjskega prispevka v smislu § 1. se izvrši 18. julija t. l.

Draginjske doklade v § 2. se bodo izplačevali vsakega 18. dne prvega koledarskega meseca, sledečemu računskemu mesecu.

§ 4.

Ta pogodba se more vsak čas odpovedati s 30 dnevnim odpovednim rokom z iztekom konec meseca. Odpoved se mora izvršiti s priporočenim pismom.

Za pravno veljavnost odpovedi na delojemalski strani je potrebno, da podpišejo odpoved vsaj tri delavske organizacije izmed podpisnic te pogodbe.

Za KID: Dr. Klinar I. r., ing. Petrovič S. I. r.

Jugoslovanska strokovna zveza: podružnica Jesenice in Javornik.

Narodna strokovna zveza: podružnici Jesenice in Javornik

Savez metalških radnika Jugoslavije: podružnici Jesenice in Javornik.

Zveza združenih delavcev: Okrožje Jesenice.

Kakor je razvidno iz priobčene pogodbe, so dosegle strokovne organizacije lep uspeh za delavstvo KID. Bil bi lahko še boljši, da je vse delavstvo organizirano. Apeliramo na vse poštene neorganizirane delavce, da pristopijo v organizacijo, ker jim je mesto, da se borimo s čim večjim uspehom za boljše življenjske pogoje in dobrobit nas samih. Kajti ni dosledno niti združljivo s častjo delavca, da čaka ob strani kdaj mu bodo drugi priborili izboljšanje njegove eksistence. On sam pa kot tak ne bi ničesar prispeval — pač pa žel sadove njihovega truda.

ni, da pa bi se ta sorazmerna obremenitev delodajalcev morala v sedanjih razmerah urediti drugače, ne pa tako, da se breme enostavno prevale na državo. Naj bi se našel način, da vsi delodajalci povprečno prispevajo po svojih močeh za take nujne dajatve, kakor jih predvidevata gori navedena §§. Vemo namreč iz praktične skušnje, kako je sedaj s podporami vpo-klicanih, ki bi jih morali prejemati od države, ko žene čakajo cele mesece, a podpor ne prejmejo. Zato v sedanjih razmerah iz čisto praktičnih razlogov odklanjamo enostransko stališče zborovalcev na omenjeni plenarni seji. Delavec je tako ob vsaki priliki tepen in na svojih pravicah prikrajšan, posedujoči sloji pa bodo že tudi tako obremenitve preboleli. Zato smo Delavski zbornici za njeno pobudo Centralnemu tajništvu delavskih zbornic hvaležni.

RAZDELITEV PREMOŽENJA MED SLOVENSKE IN DALMATINSKE ZAVAROVANCE POKOJN. ZAVODA

V Ljubljani bo 14. julija sestanek vseh delegatov, na katerem bodo končno veljavno proučena vsa vprašanja in bodo najbrže sprejeti tudi zaključni računi, ki morajo služiti za temelj pri razdelitvi premoženja med slovenske in dalmatinske zavarovance.

Šoštanj

Dne 30. junija 1940. se je poročil naš vrli član podružnice ZZD v Velenju tov. Savič Joško iz Ravn z gđ. Tilčko Lomšek iz Gaber pri Šoštanju. Mlademu paru želimo obilo sreče!

Delavsko-gospodarski vestnik

Po Sovjetiji

DELO V SOVJETIJI

JAVNA DELA NA HRVATSKEM

Hrvatska banovina je letos začela na raznih krajih z javnimi deli, ki bodo stala okrog 170 milijonov din. V bližnji bodočnosti nameravajo začeti še z drugimi večjimi deli, katerih proračuni dosegajo preko 100 milijonov din. Javna dela finansirajo z rednimi proračunskimi sredstvi banovine in delno na račun notranjega državnega posojila, pa tudi na račun izboljševalnih del, za katera so najeli posojilo 50 milijonov din. S temi visokimi zneski bodo Hrvatje gospodarsko povzdignili svojo deželo, istočasno pa bodo dobili za zaposlitve mnogi sezonski delavci. Znano pa je, da Hrvatska sezonskega delavstva, zlasti onega gradbene stroke, daleko ne plačuje tako slabo, kakor je to delavstvo slabo plačano pri nas.

NADZORSTVO NAD CENAMI

V Belgradu imamo poseben urad za nadzorstvo nad cenami. V tem Osrednjem uradu ima svojega zastopnika tudi delavstvo. Zastopa ga tajnik Centralnega tajništva delavskih zbornic tov. Zarija Popović, njegov namestnik pa je tov. Gasar Albin. Po svojih najboljših močeh si prizadeva delavsko zastopstvo, da bi bilo nadzorstvo res učinkovito. Nešteto intervencij in predlogov, ki se stekajo preko delavskih zbornic in preko nacionalnih delavskih organizacij, brani v tem odboru in jih skuša uveljaviti.

Treba pa je, da potrošniki, v našem slučaju delavci, prizadevanja delavskega zastopstva in urada za nadzorstvo cen tudi sami podpro. To storijo tako, da trgovce, ki svojevoljno dvigajo cene raznih predmetov brez dovoljenja, nadrejene banovinske oblasti, takoj prijavi oblasti. Taki verižniki z življenjskimi potrebščinami pač ne zaslužijo nobene obzirnosti. Izrabljajo izredno težke prilike in izkoriščajo največje reveže za hitro rast svojega premoženja.

Trgovci na veliko in na drobno, ne smejo prodajati življenjskih potrebščin po višjih cenah, kot so jih prodajali dne 14. 2. 1940. Samo z oblastnim privoljenjem za posamezne predmete smejo te prodajati dražje. Vsi uvozniki, trgovci na debelo in predelovalci, ki se ne bi držali tega, bodo kaznovani z zaporom do 6 mesecev in denarno kaznijo do 50.000 din, trgovci na drobno pa z zaporom do 30 dni in denarno kaznijo do 5.000 din.

Prijave radi samovoljnih povišanj cen je treba poslati Okrajnemu načelstvu, odnosno Mestnemu poglavarstvu.

Profesor Radimir Andrić iz Prizrena je naznanil veletrgovca Alfreda Finzija, radi previsokih cen v manufakturni trgovini. Andriću je veletrgovčev potnik ponudil blago po 335.— din m. Ko je Andrić blago prejel, je ugotovil, da ni dobro. Strokovnjaki so ugotovili, da je cena previsoka. Na sodni razpravi je Alfred Finzi izjavil, da je blago nabavil iz tovarne po 120.— din meter, do cene 335 din pa je prišel na podlagi upravičene kalkulacije. Trdil je, da znaša carina 50% nabavne cene in je navajal režijske stroške, ki so končno privedli do prodajne cene, ki znaša trikratno nabavno ceno. Končno je ugotavljal, da znaša njegov dobiček samo 24,5%, kar je po zakonu dovoljeno. Izvedenci so pobijali izvajanja Finzija in izračunali, da sme prodajna cena tega blaga biti samo 60% višja kakor nabavna cena. V tem je vračunan dobiček in vsi režij-

ski stroški. Sodišče je Alfreda Finzija obdodilo na dva meseca zapora in 30.000 din denarne kazni ter na plačilo sodnih stroškov. Državni tožilec se s sodbo ni zadovoljil, ker on zahteva šest mesecev zapora in 50.000 din denarne globe v smislu uredbe o pobijanju draginje.

Ko bi bilo več pobijanja draginje po tem poslednjem vzorcu in manj praznega zabavljanja v besedah, bi bilo to pobijanje vsekakor učinkovito.

NEUSPELE LICITACIJE JAVNIH DEL

Na tehničnem oddelku Banske uprave v Ljubljani je bilo pretekle dni več licitacij za razna dela, toda za delo se ni zanimal noben podjetnik. Tako je propadla licitacija za železobetonski most čez Bistrico pri Sv. Petru pod Sv. Gorami, ki naj bi veljal 272.000 din. Ni se oddalo delo za most čez Kokro v Laihu pri Kranju, za katerega znese proračun 840.000 din. Tudi modernizacija državne ceste proti Vranskem, ki naj bi veljala 718.000 din, se ne bo vršila za enkrat, ker tudi tu ni bilo nobenega prevzemnika za delo.

Če upoštevamo, da gradbeni podjetniki drugače z veliko pridnostjo uveljavljajo svoje lastne ponudbe, so ti slučajji zelo značilni. So pač znak za res izredne razmere, v katerih se tudi gradbeni podjetnik ne počuti dobro. Ne vedo, kako bo z delovnimi močmi v bodoče, ne kakšne bodo cene stavbnemu materialu, ne, kakšni bodo izdatki za zaposleno delavstvo. Ne vedo, ali bo mogel delo dovršiti in tudi tega ne ve, če in kdaj bo mogel s sigurnostjo pričakovati končnega obračuna za izvršena dela in plačila zaj. Gradbeni podjetniki tako raje počivajo in živijo na račun preteklih dobičkov. Udarjen je zopet delavec, ki si v preteklosti ni mogel ničesar prihraniti ob svoji preskromni plači, sedaj pa ne dobi dela, ki je edini vir za vzdrževanje njega in njegove družine.

VISOKI DOBIČKI — MAJHNE PLAČE

Splošno je znano, kako je delavstvo v kranjski tekstilni industriji slabo plačano. Tisti, ki imajo preskrbo doma, z njo že nekako shajajo, a tisti, ki žive samo od svojih plač, so veliki reveži. Pomanjkanje je bilo že pred sedanjo vojno in pred porastom draginje, še večje je ob rastoči draginji, čeprav je Zveza tekstilnih industrijalcev že parkrat delavstvu povišala plače. Razumeli bi nizke plače, če bi bila podjetja v težkem finančnem stanju in če bi bili njihovi dohodki majhni. Toda tekstilna industrija na splošno dela z visokimi dobički in bi morala zaposleno delavstvo zato drugače plačati, kakor ga plačuje.

Te dni smo brali, v dnevnem časopisju poročilo o bilanci Jugočeške v Kranju. Kosmatni dobiček tega podjetja, ki je v prejšnjem letu znašal 26,8 milijonov, je v zadnjem tekočem letu dosegel višino 30,9 milijonov. Čisti dobiček podjetja se je dvignil na 9,96 milijonov dinarjev, dočim je predzadnje leto znašal 2,13 milijonov in predpredzadnje leto 1,94 milijonov dinarjev. Ta lepi povečanje priznanega čistega dobička bi po vsej pravici v eni ali drugi obliki moral vsaj delno nazaj med delavstvo, ki je s svojim delom na rasti dobička soudeleženo.

VEDNO VEČ PRODAMO

V maju mesecu letos smo prodali v ino-
zestvo blaga za 742,7 milijonov dinarjev.

Tako visokega izvoza naša država menda še sploh ni imela. Splošno smo v prvi polovici letošnjega leta v tujino mnogo več prodali, kakor pa smo od tam prejeli. Tozadevni podatki izkazujejo, da smo več prodali kakor prejeli: januarja za 145,7 milijonov, februarja za 197,02 milijona, marca za 92,05 milijonov, aprila za 51,5 mil., maja za 181,08 milijonov din. Skupaj smo za 668,5 milijonov dinarjev več prodali kakor kupili.

NAŠ IZVOZ IN DRAGINJA

Države, ki so v vojnem stanju se na vso moč prizadevajo da svoja skladišča do vrha napolnijo. Kjer morejo kaj, tam pa kupijo. Iz naše države uvažajo predvsem poljedelske proizvode in mesnino. V maju letos smo izvozili: pšenice za 22 milijonov (lani za 5,6 milj.), moke za 6,7 milj. (lani 0,4 molj.), suhih češpelj za 15,9 milj. (lani za 1,3 milj.), konoplje za 33,6 milj. (lani za 16,9 milj.), konj za 12,9 milj. (lani za 3,6 milj.), goveje živine za 5,5 milj. (lani za 12,8 milj.), svežega mesa za 22,3 milj. (lani za 9,8 milj.), mesnih izdelkov za 10,30 milj. (lani za 5,7 milj.), masti za 20,4 milj. (lani za 11,5), jajca za 33,1 milj. (lani za 23,3 milj.), lesa za 162,3 milj. (lani za 73,8 milj.) in bakra za 139 milj. (lani za 65,7 milj.).

Ti podatki dokazujejo izredno porast našega izvoza v tekočem letu. Naša trgovinska bilanca seveda zato stoji zelo dobro. Kdor več proda, kakor kupi, tistega premoženje raste in se množi. Tako bi se s temi povečanimi izvozi množilo naše bogastvo, če bi seveda na drugi strani naša država radi izrednih razmer ne imela doma tako pomnoženih izdatkov. Gotovo pa je tudi to, da je tak nenormalen porast v izvozu glavni krivec, da pri nas doma cene raznim življenjskim potrebščinam tako nevdržno skačejo navzgor. To pa bi morali za vsako ceno preprečiti.

OBRAČUN BRATOVSKKE SKLADNICE

V Belgradu je bil občni zbor Glavne bratovske skladnice. Na njej so zainteresirani tudi naši kovinarji in rudarji. Iz poslovnega poročila je razvidno, da Bratovske skladnice štejejo skupaj 30.955 članov. Poslovanje zadnjih treh let izkazuje 42.029.551 din pribitka. Razpoložljive imovine ima Bratovska skladnica sedaj nad 112 milijonov. — Ob teh lepih številkah je vsekakor neupravičljivo, da morajo rudarji in kovinarji tako dolgo čakati na svoje pokojnine, zlasti so pa neopravičljive sramotno nizke pokojnine naših rudarskih in kovinarskih staroupočencev. Če so se Bratovske skladnice centralizirale, potem naj tudi iz centralnih fondov poskrbijo za človeka dostojno življenje teh izgaranih delavcev.

Iz Prekmurja

V nedeljo 23. junija so bile volitve obratnih zaupnikov v tukajšnjih ogradbenih podjetjih. Vse obratne zaupnike v vseh štirih podjetjih je dobila lista Zveze združenih delavcev. To je dokaz, da je naša organizacija na pravi poti v borbi za delavske pravice, ker raste, se razvija, napreduje in zmaga.

Vabimo vse zavedne in poštene delavce, da se organizirajo v naši strokovni organizaciji Zvezi združenih delavcev. Delo ZZZD v Murski Soboti in naša moč je zadosten razlog, da ima vsak posameznik v našo organizacijo lahko zaupanje in zavezo, da bomo njegove težnje in zahteve vsepovsod pravilno in močno zastopali. Zato: Vsi zavedni delavci v ZZZD!

Rov se je zasul

Roman.

(Nadaljevanje.)

Ni imel poguma, da bi sledil Jožetu in polagoma se je prepad med njima večal.

Danes pa se mu je zdelo, da hitro pelje proti novemu življenju, kjer je lepo, se žrtvovati za druge, kjer delamo vsi za nov, svetel dan.

Svež zrak je dihala okoli njega, pa se je spomnil, da zakopanci tega nimajo...

Hitro je vozil med hišami, mislil je na zasute... na rohnenje zemlje... on pa je ušel... zaprl je oči proti vetru, ki ga je bil v obraz in zdelo se mu je, da vetrič vonja po krvi.

Pred oči mu je stopil Jože, ta Jože, ki se je žrtvoval zanj. Polastila se ga je silna moč žrtvovanja.

Daleč za njim je zvonil zvon Zdravo Marijo. Bil je to zvon fare, kateri je pripadal Jože... kjer je Ludovika prvič srečal, bilo je to pri prvem svetem obhajilu. Kolarji so pravkar prišli s kmetov in jim je bila govornica še vsa kmečka. Jože — nikoli več ga ne bo videl živega. Sedaj trpi nekje v globini, morda misli nanj, ki ga je rešil, na svojega sovražnika!... In Ludvik je mislil na denarnico... Da, mudi se, mudi se, da vse popravi. Motor je zabrnal z vso silo.

Ti, ki morajo kaj pokriti s pepelom, ki morajo kaj popraviti, so, kadar je njihova duša razgibana, za vse pripravljeni, da bi bilo življenje vsaj malo bolj znošno

in sončno. Da, popraviti mora, pa naj stane, kar hoče. Pogledal je na uro. Mudi se!

S silno naglico je vozil proti Zalesju. Stroj je kar potresavalo, Ludovik pa se sklanjal nanj in blaznel mimo telefonskih drog.

»Lahko bi sicer telefonirali na postajo, a varnejše je, da grem tja«, si je pravil.

Motor je požiral cesto in Ludovik ni mislil na nevarnost — edina nevarnost se mu je zdela, da bi prišel prepozno.

Na vasi so bežali s ceste, ker je tako divje vozil. Ludovik je želel, da bi ga vsi obtožili, da bi lahko izkričal vsem ljudem, da hoče vse popraviti in kako bo začel, da so v njem preveč žgoči očitki, da bi jih mogel zadušiti.

Cesta je bila polna ovinkov in Ludvik jih je ostro prevozil, saj je znal dobro voziti motor in zraven še zavest, da mora priti za časa. Na vsakem novem ovinku je mislil na ponesrečence, da je dobil novega poguma za divjo vožnjo, kajti bila je to res igra s smrtjo — v nekaj minutah toliko kilometrov.

Prve Zaleske hiše je prešel z isto brzino. Kmalu je bil pri pomožni postaji.

Novica o nesreči še tu ni bila znana. Vse je pretreslo.

Vodja postaje je tekel s Tišlerjem v garažo, kjer je stal avto, vedno opremljen z vsem potrebnim, motor so dali na avto in kmalu je zabrnal po polnih ulicah avto Rdečega križa. Ludovik si je lahko rekel »Prišel sem za časa!«

»Hitro, hitro!« je priganjal. »Kmalu jih bodo vse izžrpane potegnili iz rova. Hitro, rabili bodo zraka. Moramo jih rešiti!«

Ljudje so se zbirali, da bi zvedeli novico. Tema je že družila nebo in črno zemljo — zabrisujoč meje med njima. Lahka megla je valovila nad zemljo kot mir in Ludvik se je čudil, kako da je tako prepričan, da bo reševanje uspelo.

»Sva že tu«, je zaklical. »Tu je rudnik. Vozite na desno. Potem pa po predmestju.«

Množica je še vedno bila tu. Bilo je vse natrpano in valovilo so sem in tja, kot ob največjih praznikih. Ko je pridrveel avto, so se hitro razmaknili. Nekdo je zaklical:

»Požurite se! Spraševali so že po vas.«

»Rdeč križ!« so kričali ljudje.

»Nihče ni mrtev,« je rekel nekdo pri dvigalu.

Ljudje so ponavljali novico, ki je šla kot blisk preko množice.

Žene so radovedno stiskale k sebi svoje otročičke. Rudarji so bili bolj mirni. Polno jih je bilo okoli avtomobila. Vse je bilo bolj radostno.

A radost je bila prezgodnja, bilo je nekaj mrtvih. Rov redkokdaj vrne vse, kar je pogotnil. Od časa do časa mu je treba krvi.

Reševalci so delali kot junaki, da bi iztrgali smrti, kar se iztrgati še da.

Ubogi ponesrečenci so gotovo slišali klice in udarce s krampi, njihova srca so bila brezdvoma polna veselja. In potem še zadnji udarci krampov in motik...

Našli so nesrečneže vse vprek. Obrazi so jim bili zamazani in vsi znojni, oči so se jim široko odprle, vse zbegane in nesrečne radi trpljenja in sreče. Svež zrak jih ni takoj zbudil iz njihove nezavesti, noben glas se ni čul iz njihovih grl in zdelo se je, da so mnogi izgubili možnost govora. (Konec prih.)